

NOKIAN
KAUPUNKI

NOKIAN KAUPUNGIN VALMIUSSUUNNITELMA

YLEINEN OSA

3.10.2022

TÄÄLLÄ SYNTYY TTA.

Hyväksytty:

Versionhallinta:

Muutospäivä:		
Muutos:		
Muutoksen tekijä:		

Sisältö

Johdanto

1	Strateginen valmiussuunnitelma sekä varautuminen häiriötilanteisiin valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti.....	4
1.1	Valmiussuunnittelu, varautuminen, jatkuvuudenhallinta ja riskienhallinta yleisen turvallisuuden ylläpidossa	4
1.2	Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat	6
1.3	Varautumisen tarkoitus ja tavoitteet kaupungissa	7
1.4	Lainsäädäntö	8
1.5	Varautumisen vastuut.....	8
1.6	Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma	10
1.7	Varautumiskoulutus ja harjoitukset sekä varautumisen kustannukset	10
1.8	Varautumisvelvoitteet ostopalveluissa ja sopimusperusteisissa palveluissa.....	11
2	Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta	11
2.1	Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet	11
2.2	Paikallisen uhka-arvion keskeiset tulokset.....	11
2.3	Johtamisjärjestelmä normaalioloissa	12
2.4	Tehostettu johtaminen ja tilanteen seuranta häiriötilanteessa.....	12
2.5	Johtamispaikat	13
2.6	Tilannekuva	13
2.7	Viestintä ja tiedottaminen.....	14
2.8	Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa	14
2.9	Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa	14
2.10	Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa	15
2.11	Säteilyn valvonta-asetat	17
3	Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin	18
3.1	Poikkeusolojen vaikutukset kaupungin toimintaan ja toimintaedellytyksiin	18
3.2	Kaupungin hallinto poikkeusoloissa	18
3.3	Valmiustoiminta poikkeusoloissa	19
3.4	Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut	19
3.5	Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio	20
3.6	Pelastuslaitoksen ja kuntien varautumisen vastuunjaon tiivistelmä	20
4.	Kuntalaisten omatoimisen varautumisen tukeminen	23
4.1	Kotivara 72 h	23
4.2	Henkinen kriisinkestävyys	23
5	SUUNNITELMAN LIITTEET	24

Johdanto

Nokian kaupungin varautumis- ja valmiussuunnittelun tavoite on turvallisen elinympäristön luominen ja kunnan palvelutuotannon mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa, sekä häiriötilanteiden hallinta ja niistä toipuminen. Varautumis- ja valmiussuunnittelu tukee osaltaan Nokian kaupunkistrategian toteuttamista.

Kaupungin varautumis- ja valmiustyötä johtaa kaupunginjohtaja yhdessä kaupunginhallituksen kanssa. Varautumistoimenpiteitä ovat muun muassa valmiussuunnittelu, jatkuvuudenhallinta, etukäteisvalmistelut sekä koulutus ja valmiusharjoitukset. Varautuminen kaupungissa perustuu valmiuslain, pelastuslain ja muun erityislainsäädännön varautumisvelvoitteisiin. Varautumisessa otetaan huomioon myös ulkoistetut palvelut sekä yhteistyö elinkeinoelämän ja järjestöjen kanssa.

Valmiussuunnitelman yleinen osa on jaettu strategisen, operatiivisen ja poikkeusolojen valmiussuunnitelman osiin sekä kuntalaisten omatoimisen varautumisen tukemiseen.

1 Strateginen valmiussuunnitelma sekä varautuminen häiriötilanteisiin valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti

1.1 Valmiussuunnittelu, varautuminen, jatkuvuudenhallinta ja riskienhallinta yleisen turvallisuuden ylläpidossa

Johtaminen sekä sisäinen valvonta ja riskienhallinta muodostavat turvallisuusjohtamisen kehyksen sekä määrittävät turvallisuuden järjestämisen ja toteuttamisen periaatteet. Varautumisella ja jatkuvuudenhallinnalla varmistetaan kaupungin keskeisten tehtävien hoitaminen mahdollisimman häiriöttömästi kaikissa tilanteissa sekä parannetaan henkilöstön ja asukkaiden kriisinkestävyyttä.

Organisaatioturvallisuuden keinoin pyritään varmistamaan, että kaupunkiorganisaatio on turvallinen työskentely- ja asiointipaikka. Paikallisella turvallisuussuunnittelulla parannetaan kaupungin turvallisuutta ja viihtyisyyttä.

Yhteiskunnan varautumisen yleisperiaatteet kuvataan Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa, joka on valtioneuvoston periaatepäätös. Strategia yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja hallinnonalojen varautumista sekä antaa tietoa varautumisen perusteista myös muille toimijoille.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaan kunnat, viranomaiset, elinkeinoelämä, järjestöt ja kansalaiset yhteistyössä huolehtivat suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuudesta ja yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuudesta. Turvallisuuden yhteistoimintamallissa toimijat jakavat ja analysoivat turvallisuutta koskevaa tietoa sekä suunnittelevat, harjoittelevat ja toimivat yhdessä. Varmistaessaan omien ydintehtäviensä jatkuvuuden kunnat samalla osaltaan turvaavat yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen jatkuvuuden.

Turvallisuustyön eri tasot voidaan määritellä seuraavasti:

	Valtakunnallinen taso	Suomi, Sisäministeriö <ul style="list-style-type: none"> Sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö Kansalliset uhkakuvat ja riskit
	Alueellinen taso	Pirkanmaa, Aluehallintovirasto <ul style="list-style-type: none"> Sovittaa osaltaan yhteen alueensa toimijoiden varautumista, järjestää koulutusta ja valmiusharjoituksia sekä tukee kuntien valmiussuunnittelua
	Alueellinen taso	Pirkanmaa, Pelastuslaitos <ul style="list-style-type: none"> Väestönsuojelu ja pelastustoiminta Keskeiset uhkatekijät ja riskit toimintakorteilla
	Paikallinen taso	Nokian kaupunki <ul style="list-style-type: none"> Valmiussuunnitelman yleinen osa Julkiset liitteet ja ei-julkiset liitteet, toimintakortit
	Paikallinen taso	Nokian kaupunki, organisaation jatkuvuuden hallinta <ul style="list-style-type: none"> Keskeisten toimintojen jatkaminen häiriötilanteesta huolimatta Toimintakortit kuntalaispalveluihin sekä sisäisiin toimintoihin
	Paikallinen taso	Nokian kaupunki, organisaation riskienhallinta <ul style="list-style-type: none"> Laaja riskienhallinta, organisaation turvallisuuden ylläpito, työsuojelu
	Paikallinen taso	Kuntalaisten omatoiminen varautuminen <ul style="list-style-type: none"> Kotivara 72 h Henkinen kriisinkestävyys

1.2 Elintärkeät ja kriittiset toiminnot sekä niihin kohdistuvat uhkat

Elintärkeät toiminnot ovat yhteiskunnan toimivuuden kannalta välttämättömiä, kaikissa tilanteissa ylläpidettäviä toimintokokonaisuuksia. Elintärkeät toiminnot ovat lähtökohta varautumisen suunnittelulle kaikilla toimintatasoilla. Niiden turvaamiseksi suunnitellaan riskiarvion pohjautuvat käytännön tehtävät ja vastuut.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa elintärkeät toiminnot on määritelty seuraavasti:

Varhaiskasvatus-, koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelut ovat väestön toimintakyvyn kannalta kaupungin ylläpitämistä palveluista tärkeimmät ja niiden turvaaminen riskiarvion mukaisissa häiriötilanteissa on varmistettava.

Pirkanmaan alueellinen riskiarvio

Kansallinen riskiarvio päivitetään 3 vuoden välein. [Kansallinen riskiarvio 2018 - Sisäministeriön verkkosivusto \(intermin.fi\)](https://intermin.fi)

Riskiarviossa kartoitetaan erilaiset ihmisiä, ympäristöä, omaisuutta sekä kriittisiä järjestelmiä ja palveluja uhkaavat riskit, joihin viranomaisten on toiminnassaan varauduttava.

Kansallisen riskiarvion laatimisen kanssa on samaan aikaan valmisteltu alueelliset riskiarviot, joissa otetaan tarkemmin huomioon alueille ominaiset uhat tai häiriötilanteet. Tarkoitus on, että valtakunnallisen riskiarvion kokonaisuus muodostuu kansallisesta sekä alueellisista riskiarvioista.

Alueellisen tason riskiarviossa on tarkoituksena keskittyä sellaisiin alueellisesti merkittäviin riskeihin, joiden hallitseminen edellyttää normaalista poikkeavaa toimintaa ja joiden vaikutukset alueellisella tasolla toteutuessaan aiheuttavat merkittävää haittaa yhteiskunnalle.

Pirkanmaan alueellisessa riskiarviossa 2018 tunnistetut häiriöt ovat seuraavat:

1. Influenssapandemia	12. Vakava tulipalo tai räjähdys	19. Vaarallisten aineiden onnettomuus
2. Laaja tai pitkäkestoinen vedenjakeluhäiriö, sisältäen jätevesihuollon häiriintymisen	13. Suuronnettomuus raideliikenteessä	20. Maa- tai vesialueen laaja-alainen saastuminen
3. Talvimyrsky	14. Suuronnettomuus maantieliikenteessä	21. Viranomaisiin tai väkijoukkoon kohdistuva vakava väkivallanteko
4. Myrsky	15. Suuronnettomuus lentoliikenteessä	
5. Tulva	16. Laaja pitkäkestoinen sähkökatko	
6. Pato-onnettomuus	17. Tietoliikenteen tai tietojärjestelmien käytettävyyden häiriintyminen	
7. Kuljetusten häiriintyminen	18. Useampi, yhtäaikainen laaja metsäpalo	
8. Polttoainejakelun häiriö		
9. Päivittäistavara huollon häiriö		
10. Jätehuollon häiriintyminen		
11. Lämmönjakelun toimitushäiriö		

1.3 Varautumisen tarkoitus ja tavoitteet kaupungissa

Kaupungin varautuminen sisältää riskienhallinnan, jatkuvuussuunnittelun ja valmiussuunnittelun. Tavoitteena on kaupunkikonsernin eri toimijoiden tehtävien mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa turvallisuustilanteissa.

Varautuminen on osa normaalia ja säännönmukaista tehtävien hoitamista, sekä kaupunkistrategian toteuttamista, kaupungin turvallisuussuunnittelua, turvallisuuskulttuurin kehittämistä ja yhteiskunnan turvallisuusstrategian toimeenpanoa. Hyvän turvallisuuskulttuurin luominen edellyttää johdon aloitteellisuutta ja sitoutumista sen kehittämiseen. Se edellyttää myös, että varautuminen on mukana kaupunkikonsernin strategisissa tavoitteissa ja myös päivittäisessä johtamisessa.

Kaupungin johdon esimerkillä ja sisäisellä viestinnällä on merkittävä vaikutus organisaation suhtautumiseen varautumisen tasoon ja turvallisuusasioihin. Varautumisen perustana on kaupungin normaaliolojen organisaatio ja palvelutuotanto. Toiminta erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa perustuu pääosin normaaliolojen organisaatioon ja järjestelyihin.

1.4 Lainsäädäntö

Valmiuslain mukaan kunnan tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Jos kunta tai muu viranomaisen ulkoistaa palveluitaan, on sen huolehdittava myös siitä, että varautuminen hoidetaan ulkoistetuissa palveluissa asianmukaisesti.

Kuntien varautumista ja valmiussuunnittelua ohjaa mm. seuraava lainsäädäntö:

- valmiuslaki (1552/2011)
- pelastuslaki (379/2011)
- valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (407/2011)
- puolustustilalaki (1083/1991)
- kuntalaki (410/2015)
- laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- EU:n tietosuoja-asetus (EU) 2016/679

Lisäksi kuntien palveluita koskevassa toimialakohtaisessa erityislainsäädännössä on säädetty tarkemmista varautumisen velvoitteista.

Pelastuslain mukaan valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoiminnan suunnitteluun, sekä osallistumaan pelastustoimintaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa keskinäisen työnjakonsa ja niitä koskevan lainsäädännön mukaisesti niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset, jotka ovat velvollisia antamaan pelastusviranomaisille virka-apua ja asiantuntija-apua tai joiden asiantuntemusta muutoin tarvitaan pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, ovat velvollisia laatimaan pelastuslaitoksen johdolla ja yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan. Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista.

Pelastuslaitos tukee pelastustoimen alueeseen kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua, jos siitä on kunnan kanssa sovittu. Nokian kaupunki on sopinut yhteistyöstä Pirkanmaan Pelastuslaitoksen kanssa.

1.5 Varautumisen vastuut

Varautumisen suunnittelu on jatkuva prosessi, joka tapahtuu laajassa yhteistyössä eri tahojen kanssa. Lähtökohtana on konserniin kohdistuvien uhkien tunnistaminen ja niistä aiheutuvien riskien arviointi ja seuranta. Edellä mainittujen pohjalta suunnitellaan toiminnot, joilla varmistetaan toiminta kaikissa turvallisuustilanteissa. Selkeä vastuunjako eri toimielinten ja toimijoiden välillä on tärkeää kaikissa kuntatoiminnoissa. Varautumisen ja siihen sisältyvän riskienhallinnan osalta päätösvalta jakautuu kuntalain ja hallintosäännön mukaan.

Nokian kaupungin eri toimijoiden vastuut varautumisessa ovat seuraavat:

Kaupunginvaltuusto	Kaupunginvaltuusto päättää mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan (ml. varautumisen) perusteista.
Kaupunginhallitus	Kaupunginhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä vastaa valtuuston päätösten täytäntöönpanosta, kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä varautumisesta.
Lautakunnat	Lautakunnat ja niiden jaostot vastaavat palvelualueellaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä varautumisesta.
Kaupunginjohtaja	Kaupunginjohtaja johtaa kaupunginhallituksen alaisena kaupungin hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa, mukaan lukien riskienhallinnan ja varautumisen organisointia. Kaupunginjohtaja johtaa kaupungin toimintaa myös häiriötilanteessa.
Palvelualuejohtajat ja tulosaluejohtajat	Palvelualuejohtajat ja tulosaluejohtajat huolehtivat johtamansa palvelualueen tai tulosalueen riskienhallinnasta, varautumisesta sekä turvallisuudesta. Lähtökohtaisesti palvelualuejohtaja ja tulosaluejohtaja johtaa palvelualueen tai tulosalueen toimintaa häiriötilanteessa sekä toipumista siitä.
Tulosyksiköiden esimiehet	Tulosyksiköiden esimiehet huolehtivat johtamansa tulosyksikön riskienhallinnan ja varautumisen toteutuksesta ja toimivuudesta.
Valmiushenkilö	Valmiushenkilö johtaa ja yhteensovittaa kunnan eri palvelualueiden ja tytäryhtiöiden varautumista. Valmiushenkilö toimii myös yhteyshenkilönä sidosryhmiin.

1.6 Painopisteet varautumisen kehittämisessä ja toimenpideohjelma

Nokian kaupungin keskeiset painopistealueet varautumisen kehittämisessä sekä niiden toimenpideohjelma on seuraava:

Painopiste	Toimenpiteet	Toteutusaikataulu	Vastuutaho
Valmiussuunnitelman ja prosessin ajantasaisuus	Tarkastetaan ja päivitetään tarvittaessa	Vuosittain	Kaupunginjohtaja, hallintojohtaja
Valmiussuunnitelman palvelualuekohtaisten tietojen ajantasaisuus	Tarkastetaan ja päivitetään tarvittaessa	Vuosittain jatkuvana toimintana	Palvelualuejohtajat
Kriisiviestinnän valmiuksien ylläpitäminen ja kehittäminen	Kriisiviestintäohje tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa. Osallistutaan varautumiseen liittyviin harjoituksiin	Vuosittain jatkuvana toimintana	Viestintäpäällikkö
Riskienhallinnan kehittäminen	Riskienhallinta-järjestelmän käyttö aktiivisesti	Vuosittain jatkuvana toimintana	Talusojohtaja
Varautumisiin liittyvät harjoitukset	Osallistuminen	Vuosittain jatkuvana toimintana	Valmiushenkilö ja varavalmiushenkilö

1.7 Varautumiskoulutus ja harjoitukset sekä varautumisen kustannukset

Valmiusharjoitusten tavoitteita ovat muun muassa valmiussuunnitelmien kehittäminen, toimintavalmiuksien parantaminen erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä yhteistoiminnan ja tiedonkulun kehittäminen. Harjoitukset myös tukevat valtion- ja aluehallinnon varautumisen suunnittelua sekä kehittävät eri organisaatioiden, kuntien ja järjestöjen yhteistoimintaa. Erityyppisiä ja eritasoisia valmiusharjoituksia järjestetään vuosittain. Harjoituksiin osallistuvat niin valtionhallinto, aluehallintoviranomaiset, puolustusvoimat, pelastuslaitokset ja kunnat kuin elinkeinoelämän sekä järjestöjenkin edustajat. Nokian kaupunki osallistuu vuosittain mahdollisimman moneen valmiusharjoitukseen eri kokoonpanoilla. Viime vuosina harjoituksia on ollut keskimäärin kolme vuosittain.

Varautuminen on osa Nokian kaupunkikonsernin normaalia toimintaa ja siitä aiheutuvat kustannukset on sisällytetty talousarvion toiminta- ja investointimenoihin. Valmiussuunnitelmissa määritellään toiminnalliset tavoitteet ja niille riittävät resurssit.

1.8 Varautumisvelvoitteet ostopalveluissa ja sopimusperusteisissa palveluissa

Valmiuslaissa säädetty varautumisvelvoite koskee vain julkisen hallinnon tehtävien hoitamista. Ostopalveluina hankittujen palveluiden osalta toiminnasta häiriö- ja poikkeustilanteisiin on sovittava sopimuksessa. Ainakin kaupungin kriittisten palvelujen järjestämistä koskevien sopimuskumppaneiden sopimukseen tulee sisällyttää varautuminen ja jatkuvuudenhallinta jo kilpailuttamisvaiheessa. Huoltovarmuuskeskuksen SOPIVA-aineistossa on erilaisia sopimukseen sovellettavia sopimuslausekkeita, joita voidaan käyttää apuna kaupungin omia sopimusehtoja laadittaessa.

2 Operatiivinen valmiussuunnitelma, häiriötilanteen hallinta

2.1 Häiriötilanteen hallinnan tehtävät ja tavoitteet

Kaupunkikonsernin keskeiset tehtävät ja tavoitteet häiriötilanteessa ovat:

- Kaupungin asukkaiden ja kaupungissa oleskelevien turvallisuuden ja hyvinvoinnin varmistaminen
- Häiriötilanteen seurausten minimointi
- Kaupungin johtamis- ja toimintakyvyn ylläpitäminen
- Kaupungin toimintojen ja yhteistyötahojen toiminnan yhteensovittaminen
- Kaupungin tuottamien elintärkeiden toimintojen ja palvelujen tuottamisen edellytysten varmistaminen ja siihen liittyvä päätöksenteko
- Pelastustoimen ja muiden viranomaisten tukeminen
- Tilannekuvan muodostaminen
- Yhteydenpito ja tiedon välittäminen muille viranomaisille ja yhteistyötahoille
- Tilanteen edellyttämän oikea-aikaisen viestinnän organisoiminen ja toteutus henkilöstölle, kuntalaisille ja muille osallisille
- Muuttuneista palveluista ym. tiedottaminen kuntalaisille

2.2 Paikallisen uhka-arvion keskeiset tulokset

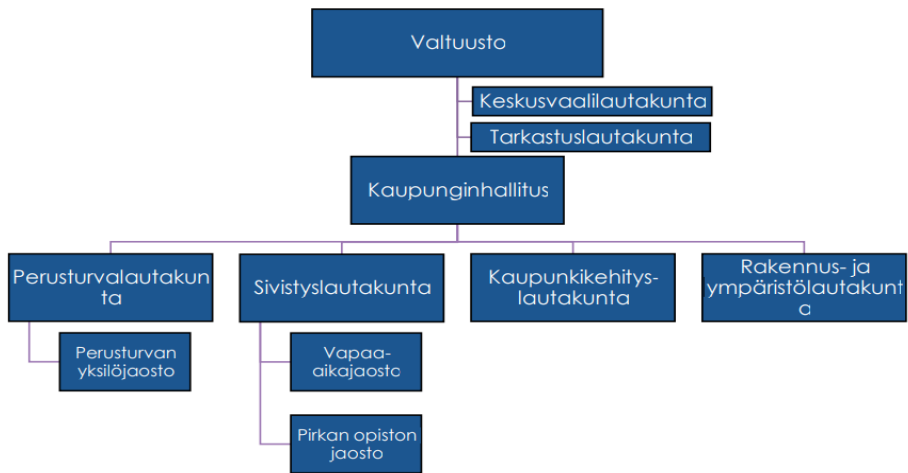
Kaupungin näkökulmasta olennaiset ja varautumista vaativat kriisitilanteet voidaan jakaa esimerkiksi äkillisiin onnettomuuksiin, väkivallantekoihin, hitaasti kehittyviin kriiseihin, palvelukatkoihin sekä maineeseen liittyviin kriiseihin. Mainituissa tilanteissa kaupungin tehtävänä on viestiä kuntalaisille sekä huolehtia luvattujen palvelujen saatavuudesta.

Valmiussuunnittelun ohella kaupungissa tulee huolehtia myös jatkuvuudenhallinnasta. Kaupungin näkökulmasta jatkuvuudenhallinnalla tarkoitetaan pääasiallisesti valmiutta ja kykyä hoitaa kaupungin kriittiset, lain määrittämät tehtävät sekä turvata kuntalaisten hyvinvointi ulkoisen tai sisäisen toimintaympäristön häiriöistä, uhkatilanteista sekä riskeistä huolimatta.

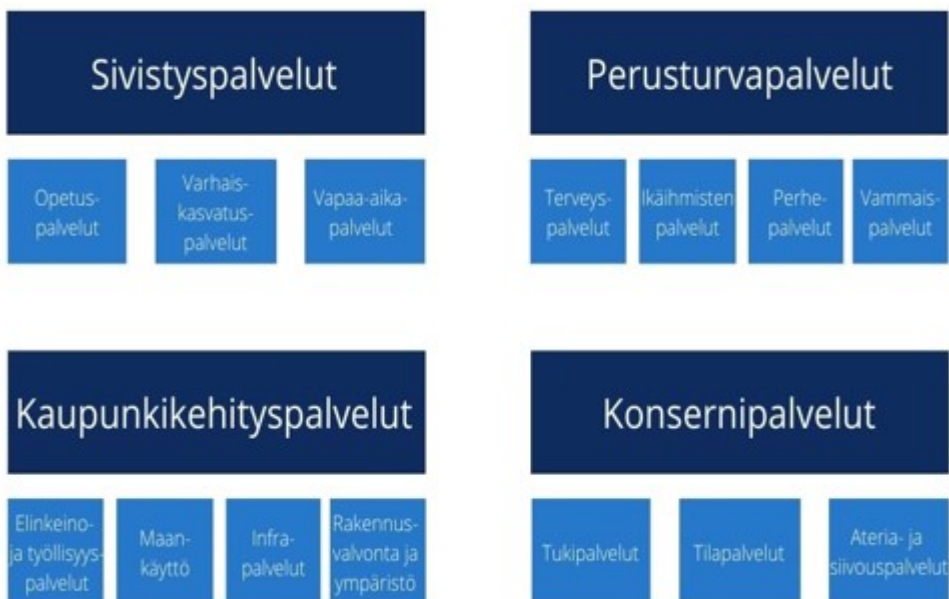
Nokian kaupungin uhka-arviot perustuvat laajaan riskienhallintaan ja ilmiöiden ennakointiin.

2.3 Johtamisjärjestelmä normaalioloissa

Luottamushenkilöorganisaatio 1.1.2022

Palveluorganisaatio 1.1.2022

2.4 Tehostettu johtaminen ja tilanteen seuranta häiriötilanteessa

Kaupunginjohtaja johtaa kaupungin operatiivista toimintaa myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Toimielimet osallistuvat päätöksentekoon toimi- ja päätösvaltansa mukaisesti.

Kaupunki toimii normaalien toimivaltuuksien ja päätöksentekojärjestelmän mukaisesti myös häiriötilanteissa. Mikäli häiriötilanteessa tai poikkeusoloissa otetaan käyttöön hallintosäännön mukainen kaupunginjohtajan erityistoimivalta tai valmiuslain toimivaltuuksia (Valtioneuvoston päätöksellä), toimi- ja päätösvalta laajentuu näiden mukaan.

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tarvitaan tehostettua johtamista. Häiriötilanteiden johtamista ja hallintaa varten kaupungissa toimii valmiusjohtoryhmä. Valmiusjohtoryhmän puheenjohtajana toimii kaupunginjohtaja.

Valmiusjohtoryhmän tehtävänä on toimia kaupunginjohtajan tukena päätöksenteossa ja sen koordinoinnissa normaaliajan häiriötilanteissa sekä valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Valmiusjohtoryhmän tehtävänä on myös avustaa kaupungin johtoa tilannekuvan muodostamisessa ja viestinnän linjauksissa sekä sovittaa yhteen kaupungin eri palvelualueiden tehtäviä häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Kaupunginjohtajan päätöksellä valmiusjohtoryhmää voidaan laajentaa muilla kaupungin johtavilla viranhaltijoilla. Valmiusjohtoryhmään voidaan nimetä tai kutsua kuultavaksi eri asiantuntijoita.

Valmiusjohtoryhmä voi kokoontua myös suppeammassa kokoonpanossa tilanteen mukaan.

2.5 Johtamispaikat

Lähtökohtaisesti kaupunkiorganisaatio toimii päivittäin käytössään olevissa tiloissa sekä suunnittelee ratkaisut, joilla toiminta niissä turvataan esimerkiksi sähkökatkon aikana.

Valmiuslaki edellyttää varautumaan myös sotilaallisiin uhkatilanteisiin. Kaupungilla on määriteltynä näitä tilanteita varten tilanteen edellyttämät johtamistilat. Kaupunki perustaa johtopaikan haluttuun toimitilaan kulloisenkin häiriötilanteen ja tarvittavan suojan mukaan. Tämä luo organisaation johtamiseen joustavuutta.

2.6 Tilannekuva

Valmiusjohtoryhmän tilanteenaikaista työskentelyä varten johtoryhmä voi tarvittaessa kutsua koolle tilannekuvaryhmän.

Tilannekuvaryhmä tukee häiriötilanteen johtamista muodostamalla päätöksenteon pohjaksi tilannekuvan. Tilannekuva on päättäjien ja heitä avustavien henkilöiden käsitys tapahtuneista asioista, niihin vaikuttaneista olosuhteista, eri osapuolten tavoitteista ja tapahtumien mahdollisista kehitysvaihtoehdoista, joita tarvitaan päätösten tekemiseksi tietyistä asiasta tai asiakokonaisuudesta.

Yhteinen tilannekuva on useilla eri toimijoilla samanaikaisesti käytössä oleva kokonaiskuva ja käsitys vallitsevista olosuhteista. Tilannekuvan muodostamisessa keskeisiä tekijöitä ja kysymyksiä ovat muun muassa:

- mitä on tapahtunut
- ketkä ovat aktiivisia toimijoita tilanteessa
- keneltä tarvitsemme tietoa
- ketkä tarvitsevat tietoa meiltä
- mistä häiriötilanne johtuu
- mitkä ovat tilanteen vaikutukset yhteisölle yleisesti
- mitkä ovat häiriötilanteen vaikutukset omalle toiminnalle lyhyellä ja pitkällä aikavälillä
- tilanteen eskaloituminen
- mitä toimenpiteitä tilanteen hallitsemiseksi on perusteltua toteuttaa
- mitä muut toimijat tekevät
- ovatko omat resurssit riittävät

- mitä muita resursseja on käytettävissä ja miten niitä saadaan käyttöön
- resurssien jakaminen ja priorisointi

2.7 Viestintä ja tiedottaminen

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa tarvitaan tehostettua viestintää. Nokian kaupungin kriisiviestintäohje sisältää tehostetun viestinnän ohjeet poikkeus- ja häiriötilanteisiin. Kaupungin kriisiviestinnän periaatteet ovat avoimuus, nopeus, luotettavuus, johdonmukaisuus ja vuorovaikutteisuus.

Peruslinjaus häiriötilanteissa on, että kussakin tilanteessa toimivaltainen, johtovastuussa oleva viranomainen vastaa myös tilanteeseen liittyvästä viestinnästä. Päävastuu kaupungin häiriö - ja poikkeustilanteiden viestinnästä on kaupunginjohtajalla. Pienemmissä häiriötilanteissa viestinnästä vastaa kyseisen palvelualueen johtaja.

Kaupunginjohtaja tai palvelualueen johtaja päättää tehostetun viestinnän ja kriisiviestinnän käynnistämisestä yhdessä viestintäpäällikön kanssa. Vakavissa poikkeustilanteissa kaupunginjohtaja kutsuu koolle valmiusjohtoryhmän.

Viestintäpäällikkö koordinoi, johtaa ja toteuttaa operatiivisesti käytännön kriisiviestintää kaupunginjohtajan tai kyseisen palvelualueen johtajan alaisuudessa. Laajoissa tai pitkittyneissä häiriötilanteissa viestintää vahvistetaan kutsumalla viestintätehtäviin varahenkilöt ja tarvittaessa myös viestintäverkoston yhteyshenkilöt.

Luottamushenkilöt pidetään ajan tasalla häiriötilanteista ja niiden etenemisestä, erityisesti jos kyseessä on laaja ja pitkäkestoinen häiriötilanne. Kaupunginjohtaja vastaa kaupunginvaltuuston ja -hallituksen informoinnista. Muiden toimielinten informoinnista vastaa toimitielimen esittelijä.

Nokian kaupungin kriisiviestintäohje ja kriisitilanteen huoneentaulu ovat liitteenä.

2.8 Vastuut ja tehtävät häiriötilanteen hallinnassa

Häiriötilanteiden hallintaan liittyvät vastuut ja tehtävät vaihtelevat uhkamalleista riippuen. Riskikartoituksen mukainen häiriötilanteiden hallinnan tehtäväjako on koottu Nokian kaupunkikonsernissa erilaisille toimintakorteille. Häiriötilanteiden yksityiskohtaiset toimintakortit laaditaan, tarkastetaan ja täydennetään toimialojen valmiussuunnitelmien päivityksen yhteydessä.

2.9 Pelastuslaitoksen tuki häiriötilanteen hallinnassa

Pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi pelastuslain 50 §:n mukaisesti. Pelastustoimintaa edellyttävissä laajoissa häiriötilanteissa (esim. suuronnettomuudet) tilanne saattaa edellyttää kaikkien pelastuslaitoksen käytössä olevien henkilöresurssien sitomista pelastustoimen perustehtävien hoitamiseen, jolloin kaupungille tarjottavat tukimahdollisuudet voivat olla rajallisia. Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti

ympärillä olevia ilmiöitä. Pelastuslaitos voi tukea/avustaa kaupunkia häiriötilanteen hallinnassa ja kriisijohtamisessa mm. seuraavilla tavoilla:

- pitää yllä turvallisuustilannekuvaa ja tiedottaa ennalta uhkaavasta tilanteesta
- hälyttää kaupungin johtoryhmän (tai palvelualuejohtajan) tekstiviestillä sekä varmistussoitolla viidelle johtoryhmän jäsenelle
- hälyttää kunnan valmiussuunnittelun yhteyshenkilön
- välittää virka-apupyynnöt
- välittää vaaratiedotteet hätäkeskukselle
- hälyttää tarvittavat tukiorganisaatiot (esim. Vapepa, seurakunta sekä evakuointikuljetuksiin osallistuvat organisaatiot)
- informoi tilanteesta pelastusjohtajaa (P10), sisäministeriötä, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoa sekä muita tarvittavia yhteistyötahoja
- käynnistää tarvittaessa väestöhälytysjärjestelmän
- avustaa viestiyhteyksien varmentamisessa (VIRVE-verkko)

2.10 Pelastustoiminta, väestön suojaaminen ja yhteistoiminta pelastuslaitoksen kanssa

Pelastuslain 32 §:n 2 momentin mukaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimintaan kuuluvien tehtävien hoitamisesta, kun tulipalo, muu onnettomuus tai niiden uhka vaatii kiireellisiä toimenpiteitä ihmisen hengen tai terveyden, omaisuuden tai ympäristön suojaamiseksi tai pelastamiseksi, eivätkä toimenpiteet ole onnettomuuden tai sen uhan kohteeksi joutuneen omin toimin hoidettavissa tai kuulu muun viranomaisen tai organisaation hoidettavaksi.

Pelastustoiminnan johtaminen

Pelastustoiminnan johtaminen toteutetaan Pirkanmaan pelastuslaitoksen johtokeskusohjeen mukaisesti. Mikäli useampi viranomainen osallistuu pelastustoimintaan, tilanteen yleisjohtajana toimii pelastustoiminnan johtaja eli pelastusviranomainen. Yleisjohtaja vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta. Tilanteen yleisjohtaja voi muodostaa avukseen viranomaisten, laitosten ja toimintaan osallistuvien vapaaehtoisten yksiköiden edustajista koostuvan johtoryhmän ja kutsua asiantuntijoita avukseen. Nokian kaupungin eri palvelualueiden yksiköt toimivat oman johtonsa alaisuudessa siten, että niiden toimenpiteet kokonaisuudessaan edistävät onnettomuuden tai tilanteen seurausten tehokasta torjuntaa.

Väestön varoittaminen

Väestön varoittaminen muodostuu kaikista niistä toimenpiteistä, joilla väestöä voidaan varoittaa vaaran uhatessa. Toimenpiteitä ovat muun muassa:

- Yleisradion ja paikallisradioiden välittämät vaaratiedotteet
- televisiokanavien välittämät vaaratiedotteet ja teksti-TV (sivu 112)
- väestöhälyttimillä annettavat äänimerkit ulkona liikkuvalla väestölle

Vaaratiedote annetaan silloin, kun se on välttämätöntä väestön varoittamiseksi. Vaaratiedote välitetään valtakunnallisesti kaikille Yleisradio Oy:n radiokanaville sekä pitkäaikaisen toimiluvan saaneille kaupallisille radiokanaville. Vaaratiedotteen antava viranomainen voi päättää, että vaaratiedote välitetään tiedoksi myös televisiossa.

Normaalioloissa pelastustoiminnan johtaja saa välitettyä yleisölle suunnatun vaaratiedotteen noin viidessä minuutissa.

Erheellisesti väestöhälyttimellä annetusta äänimerkistä ei tiedoteta vaaratiedotteella. Teknisestä viasta tai muusta syystä väestön varoitusjärjestelmällä soitetun erheellisen äänimerkin jälkeen pelastusviranomainen tiedottaa erheellisestä äänimerkistä mahdollisimman pikaisesti alueen väestölle pelastustoimen mediatiedotteella. Mahdolliset tiedustelut koskien väestöhälyttimiä (esim. vikaantumiset, ilkivalta) voi osoittaa pelastuslaitoksen tilannekeskukseen: 03 565 612.

Hälytysjärjestelmä

Väestöhälyttimillä varoitetaan ulkona olevaa väestöä. Hälytysjärjestelmään kuuluu:

- kiinteitä väestöhälyttimiä
- siirrettäviä väestöhälyttimiä
- ajoneuvoihin kiinnitettäviä kaiuttimia

Väestöhälyttimet käynnistetään hätäkeskuksesta tai pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskuksesta.

Kaupungin alueella sijaitsevat väestöhälyttimet:

Koskenmäen koulu, Ketolanmäenkatu 2

Nokian aluepaloasema, Öllytie 3

Nokian lukio, Kylmänojankatu 3

Vesitorni, Vesitorninkaarre 31

Yleinen vaaramerkki

Yleinen vaaramerkki on yhden minuutin pituinen nouseva ja laskeva äänimerkki tai viranomaisen kuuluttama varoitus. Nousevan jakson pituus on 7 sekuntia ja laskevan jakson pituus samoin 7 sekuntia. Yleinen vaaramerkki tarkoittaa väestöä uhkaavaa, välitöntä vaaraa.

Vaara ohi -merkki

Vaara ohi -merkki on yhden minuutin mittainen tasainen äänimerkki. Se on ilmoitus siitä, että uhka tai vaara on ohi.

Kokeilumerkki

Pirkanmaalle sijoitettuja väestöhälyttimiä kokeillaan säännöllisesti viikoittain. Kokeilussa hälyttimillä soitetään tasaista äänimerkkiä 7 sekunnin ajan. Kokeilu ei edellytä väestöltä mitään toimenpiteitä.

Väestön suojaaminen

Normaaliolojen onnettomuuksissa väestö suojautuu viranomaisen määräyksestä pääasiassa asuin- ja muihin sisätiloihin. Väestönsuojiiin suojaudutaan lähinnä poikkeusolojen vakavimmissa uhkissa viranomaisen määräyksestä.

Väestön evakuointi

Väestön evakuoinnilla tarkoitetaan viranomaisen johdolla tapahtuvaa väestön tai sen osan siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle sekä väestön elinedellytysten ja yhteiskunnan tärkeiden toimintojen turvaamista evakuointitilanteessa. Väestön evakuointi on osa pelastustoimintaa, joten sen suunnittelu ja toteutus tapahtuu pelastuslaitoksen johdolla. Nokian kaupungin palvelualueet avustavat tarvittaessa väestön evakuoinnissa evakuointisuunnitelman mukaisesti. Suppeimmillaan evakuointi voi koskea esim. yhden talon asukkaiden ja laajimmillaan useiden kuntien tai vielä laajempien alueiden koko väestön siirtämistä pois vaaran uhkaamalta alueelta ja sijoittamista turvalliselle alueelle. Pirkanmaan pelastuslaitos on laatinut Nokian kaupungin evakuointisuunnitelman. Suunnitelma kattaa normaaliajan ja poikkeusolot.

Evakuointi normaalioloissa (onnettomuusevakuointi)

Normaalioloissa voidaan joutua suorittamaan onnettomuusevakuointi. Tällöin varaudutaan viranomaisen päätöksen perusteella tulipalon, muun onnettomuuden tai muutoin evakuointia vaativan tilanteen vuoksi evakuoimaan rajoitettu määrä henkilöitä pois heidän vakituisista asuin- ja oleskelupaikoistaan. Evakuointi tapahtuu yleensä kaupungin sisällä tukeutuen kaupungin organisaatioihin.

Poliisilla on poliisilaissa annettu oikeus eristää tai tyhjentää kotirauhan tai julkisrauhan suojaama alue, jos se on välttämätöntä henkeä tai terveyttä välittömästi uhkaavaan vaaran torjumiseksi eikä alueella olevia voida muuten suojata. Näissä tilanteissa voidaan käyttää hyväksi pelastusviranomaisten laatimia evakuointisuunnitelmia.

2.11 Säteilyn valvonta-asetat

Säteilyn valvonta-asetaverkon kunnossapidosta vastaa Säteilyturvakeskus (STUK).

Pirkanmaalla on säteilyn valvonta-asetmia yhteensä 12, joista 11 on sijoitettu eri puolille Pirkanmaata pelastuslaitoksen paloasemille ja yksi on sijoitettu pelastuslaitoksen tilanne- ja johtokeskukseen osoite Kaupinpuistonkatu 30.

Lähin säteilyn valvonta-asetma:

Tampere, Käpytie 50

3 Poikkeusolojen valmiussuunnitelma, varautuminen poikkeusoloihin

3.1 Poikkeusolojen vaikutukset kaupungin toimintaan ja toimintaedellytyksiin

Poikkeusoloja ovat valmiuslaissa säädetyt tilanteet. Poikkeusoloja ovat valmiuslain 3 §:n mukaan:

- 1) Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila
- 2) Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii tämän lain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista
- 3) Väestön toimeentuloon tai maan talouselämän perusteisiin kohdistuva erityisen vakava tapahtuma tai uhka, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti vaarantuvat
- 4) Erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila
- 5) Vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Valmiuslain 1 §:n mukaan tarkoituksena on poikkeusoloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, perusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys. Valmiuslain mukaisia toimivaltuuksia voidaan käyttää vain, jos tilanne ei ole hallittavissa viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin.

Tasavallan Presidentti yhdessä Valtioneuvoston kanssa toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot. Toimivaltuuksien lisäämiseksi on Valtioneuvoston annettava asetus valmiuslaissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta.

Poikkeusolojen varalta suunniteltava valmius perustuu riskiarvioon, joka sisältää kaikki uhkamallit. Perusteet arvioinnille saadaan yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta. Riskiarvion perusteella päätetään tarvittavasta suorituskyvystä, joka koostuu mm. johtamisjärjestelmästä, kyvystä suojata, varoittaa ja evakuoida väestöä, pelastuslaitoksen omista resursseista, muilta pelastuslaitoksilta saatavista resursseista, pelastustoimintaan osallistuvien muiden viranomaisten resursseista sekä valmiuslain perusteella perustettavista muodostelmista.

Poikkeusoloihin varautumiseen kuuluu myös oman toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen siten, että varmistetaan esimerkiksi polttoaineiden ja varaosien saatavuus.

Poikkeusoloissa omatoimisen varautumisen merkitys korostuu. Vakavassa kriisissä yhteiskunnan toimet kohdennetaan ensisijaisesti iän tai terveyden vuoksi suurimmassa vaarassa oleviin. Kotitalouksien varautumisella luodaan edellytykset sille, että yhteiskunta kestää vakavatkin kriisit.

3.2 Kaupungin hallinto poikkeusoloissa

Kaupungin päätöksenteko saattaa poikkeusoloissa edellyttää erityisjärjestelyjä.

Valtioneuvoston annettua asetuksen lisävaltuuksien käyttöönotosta, kunnan hallinnossa voidaan soveltaa valmiuslain 108 § säädettyä poikkeuksellista päätöksentekomenettelyä.

Kaupunginvaltuusto voidaan poikkeusoloissa kutsua koolle välittömästi kuntalaista poiketen. Kaupunginvaltuusto on päätösvaltainen, kun enemmän kuin puolet valtuutetuista on läsnä. Jos valtuustoa ei

saada koolle päätösvaltaisena ja painavat syyt edellyttävät välitöntä päätöksentekoa, kaupunginhallituksella on oikeus päättää niistä asioista, jotka koskevat kunnan hallinnon järjestämistä, johto- ja hallintosääntöä, toimivallan siirtämistä, talousarviota ja veroja sekä muista valtuuston päätettäväksi säädetyistä asioista. Päätökset on saatettava mahdollisimman pian kaupunginvaltuuston päätettäväksi.

Nokian kaupungin hallintosäännön 38 §:ssä on määräykset kaupunginjohtajan oikeudesta käyttää normaalista toimivallasta poikkeavaa toimivaltaa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa peruspalveluiden turvaamiseksi ja häiriö- ja poikkeustilanteen normalisoimiseksi. Erityistoimivallan nojalla tehdyt päätökset valmistellaan valmiusjohtoryhmässä.

Kaupunginjohtajan erityistoimivallan käyttöön ottamisesta päättää kaupunginhallituksen puheenjohtaja. Kaupunginhallituksen puheenjohtajan päätös on vahvistettava kaupunginhallituksen kokouksessa viivytyksittä. Erityistoimivallan käyttämisen lakkaamisesta päättää kaupunginhallitus.

3.3 Valmiustoiminta poikkeusoloissa

Valmius voidaan jakaa kolmeen tasoon seuraavasti:

Perusvalmius

Kunta toimii perusvalmiudessa silloin, kun mitään erityistä kunnan toimintoihin vaikuttavaa, ennakolta havaittavissa olevaa, häiriötä tai turvallisuusuhkaa ei ole.

Tehostettu valmius

Tarkoittaa valmiutta, joka on mahdollista toteuttaa hallinnonalakohtaisin, häiriötilanteesta selviytymisen edellyttämin sisäisin päätöksin ja viranomaisen säännönmukaisin toimivaltuuksin silloin, kun on saatu ennakkovaroitus tai tieto uhkaavasta vaarasta tai kansainvälisen tilanteen kiristyminen sitä edellyttää.

Täysvalmius

Tarkoittaa valmiutta, jonka saavuttaminen ei onnistu ilman viranomaisen lisätoimintavaltuuksia. Näistä toimivaltuuksista on säädetty valmiuslaissa ja niitä voidaan ottaa käyttöön, jos valtioneuvosto yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa toteaa maassa vallitsevan poikkeusolot. Tällöin voidaan valtioneuvoston asetuksella päättää valmiuslain säännösten soveltamisen aloittamisesta. Tällainen asetus voidaan antaa määräajaksi, enintään kuudeksi kuukaudeksi.

3.4 Varausjärjestelyt ja varaamisen vastuut

Poikkeusoloja varten kaupunki varaa valmiusorganisaatioonsa tarvittavan henkilöstönsä sekä ilmoittaa henkilövarausesityksensä sekä tila-, materiaali- ja ajoneuvovaraukset Puolustusvoimien Pirkanmaan aluetoimistoon.

Henkilöstön varaamisen vastuut

Nokian kaupunki tekee VAP-esitykset (vapautettu aseellisesta palveluksesta) puolustusvoimien kanssa tehdyn yhteistoiminta-asiakirjan yhteistoimintaperiaatteiden mukaisesti. Henkilöstön varaaminen tehdään

keskitetysti valmiushenkilön kokoamana. Peruslinjauksena on, että varattaviksi henkilöiksi esitetään ensisijaisesti yli 35-vuotiaita henkilöitä.

Vastuut rakennusvarauksista

Poikkeusolojen toimintoja varten tehdyt rakennusvaraukset ehkäisevät päällekkäisiä eri toimijoiden tilojen käyttöä koskevia suunnitelmia. Rakennusvaraukset on käyty läpi Panssariprikaatin ja kaupungin yhteistoimintamuistiossa.

Vastuu ajoneuvo- ja työkonevarauksista

Ajoneuvo- ja työkonevarauksia voivat poikkeusoloissa tarvittavan kaluston osalta varata huoltovarmuuskiittiset yritykset, valtion ja kuntien viranomaiset sekä puolustusvoimat. Varausjärjestelyillä luodaan valmiudet sille, että turvallisuuden ja yhteiskunnan toiminnan kannalta tärkeät vastuuorganisaatiot saavat käyttöönsä tarvitsemansa ajoneuvot ja työkoneet poikkeusoloissa.

Aluehallintoviraston verkkosivuilla on excel-lomake ajoneuvo- ja työkonevarauksia varten.

3.5 Väestönsuojelutehtävät ja väestönsuojeluorganisaatio

Valtion ja kuntien viranomaiset ovat velvollisia hoitamaan virkaansa liittyvät väestönsuojelutehtävät ja niihin varautumisen sekä osallistumaan tehtäviin liittyvään koulutukseen.

Alueen pelastustoimi laatii yhteistyössä alueen kuntien kanssa väestön suojaamista koskevat suunnitelmat sekä huolehtii oman organisaationsa valmiudesta väestönsuojelutehtäviin ja omatoimisen varautumisen organisoimisesta poikkeusolojen varalle. Väestönsuojelussa tarvittavat pelastus-, ensiapu-, sairaankuljetus- sekä huoltomuodostelmat perustetaan vasta poikkeusoloissa.

Kaupungin ei tarvitse tehdä erikseen väestönsuojelusuunnitelmia, vaan kullekin hallinnonalalle kuuluviin väestönsuojelutehtäviin varautuminen ja niihin liittyvä suunnittelu sisältyy muuhun valmiussuunnitteluun ja muun muassa onnettomuuksia varten muutoinkin tehtävään suunnitteluun.

Kaupungin normaalioloissa, häiriötilanteissa ja niiden erityistilanteissa käytettävät muodostelmat suunnitellaan yksityiskohtaisemmin kunkin toimialan valmiussuunnitelmassa. Normaaliolojen erityistilanteissa ja häiriötilanteissa näitä muodostelmia käytetään kulloisenkin tilanteen edellyttämällä tavalla mahdollisimman joustavasti, tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti.

3.6 Pelastuslaitoksen ja kuntien varautumisen vastuunjaon tiivistelmä

Tehtävä	Alueen pelastustoimi	Kunta
Riskikartoitus	Selvittää ja arvioi pelastustoimen alueella esiintyvät uhat yhteistoiminnassa kuntien, sotilasviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa sekä	Täydentää osaltaan riskikartoitusta toimialakohtaisesti.

	määrittää riskialueet niin normaali- kuin poikkeusoloja varten	
Palvelutason määrittely	Valmistelee ja kuntia kuultuaan laatii pelastustoimen palvelutasopäätöksen Pirkanmaan pelastuslaitoksen johtokunnan päätettäväksi.	Osallistuu pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmisteluun.
Muodostelmien valmiuden ylläpito	Määrittää ja luo vastuullaan olevat pelastusmuodostelmat ja niiden valmiudet. Laatii hälyttämistä ja pelastustoimintaa koskevat ohjeet yhteistoiminnassa hätäkeskuksen ja muiden pelastustoimintaan osallistuvien tahojen kanssa. Antaa asiantuntija-apua muiden toimialojen muodostelmien perustamisessa sekä niihin liittyvistä sovitusta valmisteluista. Sovittaa yhteen pelastustoimintaan osallistuvien organisaatioiden tehtäviä.	Huolehtii vastuullaan olevien väestönsuojeluorganisaatioon kuuluvien johtokeskusten ja muodostelmien valmiudesta.
Omatoiminen varautuminen	Huolehtii omatoimisen varautumisen organisoinnista poikkeusolojen varalle. Ohjaa yritysten ja laitosten omatoimiseen varautumiseen valmentavaa koulutusta. Järjestää koulutusta asuintalojen ja laitosten suojeluhenkilöstölle.	Auttaa omalta osaltaan organisointia ja huolehtii toimintansa ja omien kiinteistöjen edellyttämistä pelastussuunnitelmista.
Johtaminen	Johtaa pelastustoimintaa normaalioloissa, suuronnettomuustilanteissa ja poikkeusoloissa.	Kunnan oma johtamisjärjestelmä tukee osaltaan pelastustoiminnan johtamista.
Tietoliikenne- ja viestiyhteyksien ylläpito	Huolehtii pelastustoiminnan johtamisessa tarvittavien tietoliikenneyhteyksien ja viestijärjestelmien yhteensopivuudesta sekä auttaa kuntia viestiyhteyksien suunnittelussa ja ylläpidossa.	Kunta huolehtii poikkeusolojen johtamistilojen tietoliikenneyhteyksistään.
Väestön suojaaminen	Huolehtii väestönsuojien tarkastuksista sekä väestönsuojiin liittyvästä ohjaus-	Rakennusvalvonta: kiinteistökohtaiset veloitteet lupamenettelyssä.

	ja neuvontatoiminnasta. Pitää väestönsuojista rekisteriä ja tarvittavia tilastoja.	Kunta: Väestönsuojelumuodostelmien perustaminen
Väestön evakuoinnit	Laatii väestön evakuointisuunnitelmat yhteistoiminnassa kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Vastaa väestön evakuointien toteuttamisen yleisjohdosta ja koordinoinnista.	Kunta (ja muut viranomaiset) osallistuvat evakuointisuunnitelmien laadintaan ja huolehtivat vastuullaan olevista evakuointijärjestelyistä.
Hälytysjärjestelmän ylläpito	Huolehtii, että alueella on väestön varoittamiseen tarvittava hälytysjärjestelmä. Lisäksi tiedotetaan kunnan alueen onnettomuuksista ja vaaratilanteista tekstiviestein ennalta sovittua ryhmää kunnan henkilöstöstä.	Kunta luovuttaa mahdollisuuksiensa mukaan sijoituspaikkoja hälyttimille.
Koulutuksen järjestäminen	Huolehtii osaltaan pelastustoimintaan ja väestönsuojeluorganisaatioon osallistuvien yksiköiden koulutuksesta sekä johtamisessa tarvittavan henkilöstön koulutuksesta.	Huolehtii osaltaan toimintaan osallistuvien muodostelmien koulutuksesta.
Väestönsuojeluun varautuminen	Huolehtii oman organisaation valmiudesta väestönsuojelutehtäviin sekä tarvittavasta yhteistoiminnasta siihen osallistuvien tahojen kanssa. Huolehtii oman organisaation varaukset.	Huolehtii osaltaan kunnan vastuulla olevista väestönsuojelutehtävistä sekä organisaation varauksista.
Materiaalin hankinta ja varastointi	Vastaa perustamisvastuullaan olevien muodostelmien materiaalihankinnoista, varastoinnista ja ylläpidosta.	Vastaa vastuullaan olevien muodostelmien materiaalihankinnoista, varastoinnista ja ylläpidosta.
Kuntien omistamat osakeyhtiöt	Pelastustoimintaan ja väestönsuojelun liittyvät tehtävät.	Kunta ohjaa konserniohjeistuksella.
Maakunnalliset yhtiöt ja kuntaliitot yms.	Pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun liittyvät alueelliset tehtävät yhteistyössä Pirkanmaan pelastuslaitoksen kanssa.	Kuntaa koskevat toiminnot yhteistyössä maakunnallisen toimijan kanssa.

4. Kuntalaisten omatoimisen varautumisen tukeminen

4.1 Kotivara 72 h

Kotivara 72 tuntia on viranomaisten ja järjestöjen laatima varautumissuositus kotitalouksille. Esimerkiksi pitkittynyt sähkökatko voi aiheuttaa tilanteen, jonka takia yhteiskunnan tarjoamat palvelut häiriintyvät tai jopa keskeytyvät. Kodeissa tulisi varautua pärjäämään itsenäisesti ainakin kolme vuorokautta häiriötilanteen sattuessa. Olisi hyvä, jos kotoa löytyisi vähintään kolmeksi vuorokaudeksi ruokaa ja lääkkeitä. Olisi myös tärkeää tuntee varautumisen perusteet eli tietää esimerkiksi, mistä saa oikeaa tietoa häiriötilanteesta ja miten pärjätä kylmenevässä asunnossa. Kotitalouksien varautumisesta on suuri apu yhteiskunnalle ja ennen kaikkea ihmiselle itselleen. Siksi jokaisen kannattaa varautua häiriötilanteisiin. Lisätietoja kotitalouksien varautumisesta löytyy viranomaisten ja järjestöjen laatimasta varautuminen kotona -esitteestä.

[Varautuminen-kotona-esite.pdf \(72tuntia.fi\)](#)

4.2 Henkinen kriisinkestävyys

Henkisellä kriisinkestävyydellä tarkoitetaan yksilöiden, yhteisöjen ja yhteiskunnan sekä kansakunnan kykyä kestää kriisitilanteiden aiheuttamat henkiset paineet ja selviytyä niiden vaikutuksilta. Hyvä henkinen kriisinkestävyys edistää kriiseistä toipumista.

Henkinen kriisinkestävyys ilmenee tahtona toimia itsenäisyyden, väestön elinmahdollisuuksien ja turvallisuuden ylläpitämiseksi kaikissa turvallisuustilanteissa. Perusta henkiselle kriisinkestävyydelle luodaan normaalioloissa. Kansakunnan henkisen kriisinkestävyyden säilymiseen vaikuttaa se, miten yhteiskunta onnistuu turvaamaan elintärkeät toiminnot ja niihin liittyvät strategiset tehtävät.

Kansalaisten luottamus viranomaisen toimintaan on olennainen osa henkisen kriisinkestävyyden ylläpitämistä. Kriisitilanteessa on mahdollista, että demokraattisten instituutioiden toimintakykyä, valtiojohdon asemaa ja päättäjien uskottavuutta voidaan tarkoituksellisesti pyrkiä horjuttamaan. Tämän vuoksi erityisesti päättävässä asemassa olevien on pyrittävä omalla toiminnallaan ja viestinnällään edistämään kuntalaisten keskinäistä luottamusta sekä luottamusta yhteiskuntaan ja viranomaistoimintaan. Henkistä kriisinkestävyyttä ylläpidetään kasvatuksen, opetuksen, viestinnän, hengellisen toiminnan ja kulttuuriomaisuuden suojelun avulla.

Henkistä kriisinkestävyyttä edistävää sosiaalista eheyttä kehitetään elinikäisen oppimisen avulla. Koulutuksella kehitetään kansalaisten yhteisvastuullisuutta, medialukutaitoa ja maanpuolustustahtoa sekä vahvistetaan yhteistyötä kriisinkestävyyttä voimistavan kansalaistoiminnan kanssa. Viranomaisilla, kirkkoilla ja järjestöillä on valmiudet antaa psykososiaalista tukea, jolla ehkäistään poikkeusoloista johtuvien traumaperäisten stressireaktioiden ja -häiriöiden negatiivinen vaikutus.

Kulttuuri on keskeinen osa ihmisen identiteettiä ja omanarvontuntoa muovaava tekijä. Vahva identiteetti lisää yhteisöllisyyttä ja kykyä sitoutua yhteisiin päämääriin. Merkittävän kulttuuriomaisuuden suojelu varmistetaan kaikissa turvallisuustilanteissa. Urheiluseurojen, järjestöjen ja esimerkiksi hengellisten yhteisöjen toiminta tarjoaa ihmisille sosiaalisen viitekehyksen, joka rakentaa luottamusta, edistää turvallisuuskulttuuria, aktivoi ihmisiä yhteiskunnalliseen toimintaan ja ehkäisee syrjäytymistä. Tämä tukee yksilöiden valmiuksia selviytyä häiriötilanteista. Yksilöt puolestaan voivat kantaa vastuuta oman ja lähiyhteisön turvallisuuden edistämisestä.

5 SUUNNITELMAN LIITTEET

Liite 1 Kokonaisturvallisuuden sanasto 2017

Liite 2 Nokian kaupungin organisaatiokaavio 1.1.2022

Liite 3 Kriisiviestintäohje 7.3.2022

Liite 4 Kriisitilanteen huoneentaulu